

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Az országos m. gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest (Köztelek)
Üllői-út 25. szám.
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Ülésnapok a Köztelken.

1899. február 1. d. u. 4 óra. Egyesületi tanácsülés.
1899. " 4. d. e. 10 óra. Vásárcsarn. Ell. Szövetkezet ülése.
1899. " 9. d. u. 4 ó. Nővényttermelési szakosztály ülése.
1899. " 16. d. e. 10 ó. Országos szövetkezeti értekezlet.

Közletki gazdasági előadások.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület

február hó 13., 14. és 15-én

Budapesten a Köztelek (Üllői-út 25. sz.) nagyeremében a következő gazdasági előadásokat fogja megtartani.

Február hó 13-án (hétfőn)

- d. e. 10—11 óráig: *Baromfiak hizlalása és a hialati baromfi értékesítése.* Előadó: *Hrebay* Emil m. kir. állattenyésztési felügyelő, a gödöllői m. kir. baromfitenyésztési szakiskola vezetője.
d. e. 11—12^{1/2} óráig: *A dohányszerelés javításának eszközei.* Előadó: *Kerpely* Kálmán a debreczeni m. kir. gazd. tanintézet tanára, a m. kir. dohányszerelési kísérleti állomás igazgatója.
d. u. 3 órától a m. kir. állatorvosi akadémia kórbonczatani tantermében: *A szarvasmarhák tuberkulozisa és az*

ellene való védekezés. Előadó: *Dr. Hutvya* Ferencz, a m. kir. állatorvosi akadémia igazgatója.

Február hó 14-én (kedden)

- d. e. 10—11 óráig: *Új irányok a magyar szarvasmarhatenyésztés terén.* Előadó: *Monostori* Károly, a m. kir. állatorvosi akadémia ny. r. tanára.
d. e. 11—12^{1/2} óráig: *A vétőmagvak termeléséről.* Előadó: *Cserhádi* Sándor, a m.-óvári m. kir. gazd. akadémia r. tanára.
d. u. 3 órától: *Eszmeccsere Cserhádi* délelőtti előadásának tárgyában, különös tekintettel a gyakorlati tapasztalatokra.

Február hó 15-én (szerdán).

- d. e. 10—11 óráig: *A gyapju minősítése a tenyésztés szolgáltatásában* (demonstrációkkal). Előadó: *Dr. Rodiczky* Jenő gazd. tanintézeti igazgató, az állami gyapjuminősítő-intézet igazgatója.
d. e. 11—12 óráig: *A székesszékfővárosi vásárcsarnokok a mezőgazdaság szolgáltatásában.* Előadó: *Csiegler* Nándor a székesszékfővárosi vásárcsarnok igazgatója.
Delután 3 órától a székesszékfővárosi tehénvásár-istállók megtekintése, a vásár szervezetének tanulmányozása és a helyszínén értekezlet a gazdák- és vásárok berendezése tekintetében fennálló óhajai kifejezésére.
Az összes előadásokon az OMGE. tagjai díjlanul vehetnek részt.

Meghívó

a *Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége* által folyó évi február hó 16-án délelőtt 10 órakor a Köztelken tartandó

országos szövetkezeti értekezletre.

Az értekezleten részt vehet minden a szövetkezeti mozgalmak iránt érdeklődő gazdasági egyesületi tag.

Az országos értekezlet napirendje:

- Gróf Károlyi Sándor előadása a fogyasztási és értékesítő szövetkezetekről s azok erkölcsi hatásáról.
- Balogh Elemér előadása a fogyasztási és borértékesítő szövetkezetek megalkotásáról.
- Bálintffy Pál előadása a gabona-értékesítő szövetkezetekről.
- Bernáth István előadása: a gazdasági egyesületek szerepe a szövetkezeti mozgalom terén.

Budapest, 1899. január 26-án.

Gróf Desseffy Aurél s. k.
elnök.

Meghívó

az OMGE. főfelmérési és nővényttermelési szakosztályának

f. évi február hó 9-én (csütörtökön) d. u. 4 órakor a Köztelken tartandó ülésére.

Tárgy:

Javaslat a komló, hüvelyesek és fonál növények termesztésének előmozdítása érdekében.
(Az előadói javaslat a "Köztelek" m. évi 100-ik számának mellékletén jelent meg.)

Gróf Szápáry Gyula,
szakosztályi elnök

Veszünk

Luczerna

Lóhere

stb. magvakat a legmagasabb napi áron.

Magyar Mezőgazdák Szövetkezete, Budapest, V., Alkotmány-utca 31.

Az állatorvosi közszolgálat államosítása.

Az országgyűlésnek 1896-ban történt berekesztése alkalmával Ö felsége a király, trónbeszédében megfogadta a válságos helyzetéről megemlékezvén, a legelső lépés feladatokat egyikének mondta az állategészségügy államosítását, melynek megvalósítását a kormány programjába felvette a kiltatása helyeire, hogy az erre vonatkozó törvényjavaslatot megelőző a törvényhozás elé fogja terjeszteni.

Ebbeli ígéretét a kormány legközelebb beváltani szándékozta. A földművelésügyi miniszteriumban már elkészítették az állatorvosi közszolgálat államosításáról szóló törvényjavaslat tervezetét, melyet *Darányi* földművelésügyi miniszter rövid idő múltán a törvényhozás elé fogja terjeszt.

E nagyfontosságú törvényjavaslat-tervezetet lapunk más helyén egész terjedelmében közöljük, alkalmat öhajtván nyújtani, hogy a gazdáköntség behatóan tájékozassa magát az ügy mikénti szándékolt megoldásáról. De szükségesnek tartjuk, hogy e helyütt e fontos kérdésről általános szempontból is foglalkozzunk s azt jelentsük, rendkívül nagy közgazdasági jelentőséget és horderőt tulajdonítván állategészségügyünk államosításának.

Állatgyógyászatunk fontossága napról napra emelkedik. Amerika versenyre s a garabonrácokra az utóbbi években beállott nagyerművű csökkenése asztermelés viszonylagos redukcióját idézte elő

s a gazdákát a beltérjesebb önkormányzatnak, Már magában véve a beltérjesebb gazdálkodás folytán előálló tárgyjesebbségük tette nélkülözhetetlenné az állatgyógyászatot nagyobb mértékű felkarolását, mely egyszerűsége a bekövetkezett gabonaaárnyalással folytán csaknem az egyedül jövedelmező gazdasági ágá válik.

Hogy mily nagyerművű volt állatgyógyászatunk fejlődése az utolsó években, igazolja az a tény, hogy 1884-től 95-ig, tehát tíz év alatt az országunk csak szarvasmarhaállománya közel 20 százalékkal szaporodott, míg ezzel szemben ugyanezen idő alatt a szántóföld területére csak 3-87% emelkedett. A legutóbbi állászmérés adatai szerint a szarvasmarhaállomány egymagában megközelíti a 6 millió darabot. Oly nagy nemzeti vagyon képvisel ez, amelyet megővni s fejlesztési előrangú feladat és kötelesség.

Míg a kormány az állatgyógyászat fellendítése érdekében valóban sokat tett, czéluladatos intézkedésekkel istápolva s fejlesztve magát a tenyésztést, addig az állategészségügy megfelelő szervezését nem tette hasonló gondoskodásra tárgyává. Igaz ugyan, hogy az 1888. évi VII. L-cikkkel megvetette állategészségügyrendesítésünk alapjait, de annak kifejtéséhez mindeztékésült s e törvény hiányosságai hova-tovább érhetőbbékké kezdtek válni.

Az idézett törvény rendezte tulajdonképpen először Magyarországon az állategészségügyet, oly módon, hogy szervezte a községi és járási állatorvosi intézményt, mely azonban teljesen alá

volt rendelve a törvényhatóság önkormányzatának s amelyeknek működését csak néhány állami közeg ellenőrizte. Egyedül a nagyobb állatcentrumok, helyesebben kivélt piacok és a belépő állomások voltak közvetlenül az állam fenntartása alá helyezve.

Ezzel a szervezettel nem voltak a törvényben statutált intézkedések s rendelkezés nem kellett végrehajthatók, sem köteleg ellenőrizhető, már csak azért sem, mert nem állott a szükséges személyzet rendelkezésre.

Hogy ez a körülmény nem kerülte el a külföld figyelmét, s hogy állategészségügyünk rendezetlenségét igyekezett jogcímül felhasználni "kivételnek" legnagyobb mértékű korlátozására, azt tenyésztőinknek sajnos, volt alkalmuk az utolsó években eléggé tapasztalni. S ez elvégre akkor, mikor minden államunk arra irányul a törekvése, hogy legalább kellene, hogy irányuljon, hogy saját teremtését minden módon megvédeni igyekezik, csodálni sem lehet.

Mit érnek még az oly nagy áldozatok az állatgyógyászat fejlesztése érdekében, ha a produktum anyag kellő értékesítése illóruzásra válik. S hogy a viszonyok nálunk az utolsó időben tetemesen

Állatvitelünk elő mindazon állomok, a hova az utolsó években még igen jelentékeny vitelünk volt s a melyek biztos fogyasztói piacnak képeztek, állategészségügyünk rendezetlensége címén oly nehézségeket gördítettek, a melyekkell átlátérkesítésünket nagyon

TÁRCZA.

Olvasókönyv a gazdasági ismétlőiskolák számára.

Szerkesztette: Benedek Elek és Földes Gyula.

A m. kir. földművelésügyi miniszterium pályadíjjal koszorúzott könyv.

E könyv czímét után az olvasó tanulmányos és vonzó gazdasági ismereteket, meséket vár és jogosan, mert az gazdasági ismétlőiskolák, tehát gazdasági szakiskolák számára ír olvasókönyvet más nem szabad tartalmaznia, mint gazdasági olvasmányokat, az bizonyos. Dacára ennek, a könyv gazdasági tartalma igen csekély. 418 oldal tartalmaz a könyv s gazdasági tartalma igazán csak néhány oldal. Össze van állítva az olvasókönyv anyaga vagy negyven szobatosdó irdalmi termékeiből, amik legnagyobb részben művel közönség számára írtak s nem gatyás birtokosok, bérések, kánások stb. számára, már tudniillik a milyen emberekből a gazdasági ismétlőiskolák tanítványai állnak. A gazdasági ismétlőiskolák ember irta, kinek nincsenek is gazdasági ismeretei. Négyzsd oldal felváltva meséket, azután magas színvonalon álló irdalmi történelmi, földrajzi, természettani, egészségügyi s politikai leírásokat tartalmaz.

Az első mesében egy nagyságos ur segít egy vénasszonyt az erdő s pécádját követő éppen 12 szomszéd, kiknek stiecs aratmányuk világos, hogy abban állott, hogy a vénasszony földje mellett egygenyek és azt megszajnája a nagyságos ur példájára. Kérem szépen, miért nem szerepel vén asszony helyett fiatal gazda, kina a nagyságos ur egy segített volna, hogy megtanítsa, mikor kell

aratni a búzát, a rozst, az árpat s a korai és kései zabot. Így példán tanulnának a gazdák. Hiszen olvasókönyvnek a czéja ugys a példákban tanítás. Eddig azt hittem, hogy kopébe vagy 13-ot, vagy 20-át, 26-30-át lehet csak rántni; az olvasókönyv fölfedezte, hogy 17-27-et is lehet rántni a nélkül, hogy az eő belesseik. Buzahatár is előfordul, mintha bizony a határban ré, legelő nem volna és más sem vetnének, mint búzát. Még azt is megtudja az olvasó e meséiből, hogy a kalendárius a jövőben kalendáriusnak hívja és kalendáriusokkal is megmésésülhet a határ, nemcsak emberekkel. A második mese tartalma nem egyéb, mint igazítás a bíróságok tekintélye ellen. A harmadik és negyedik mese asszonyoknak és tízeven alóli gyermekeknek való, de az ötödikkél érdemes foglalkozni, minám Nimród a jövőben: Hunor és Magyarról szól. De hogyan! szó!

1. ször. Így szól többi közt a mese: Reggel ha fölkel s elgazagatta országának minden dolgát, nyakába vetette nyilat stb. Hát kérem szépen, a nyilat senki nem veheti nyakába, mert a nyil nem egyéb, mint kilövése hajók közt történő gézól, nyomorok fejlődését jelent. 3-szor. Így szól a könyv: Eleinte csak a sátrak közelébe jártak vadászni, de később mind messzebb, messzebb elkalandozóknak. Hanem azért este mindig hazakeredtek és elmesélték apjuknak merre jártak. — Mellőztassék elhinni, hogy a hazatérés helyett hazakeredést mondani rendes hazatéréséknél, nem he-

lyes. A fölkeredésre mindig különös felhevítés, mint a ijedelem, harag, kelletés stb. hajja az embert, ami a szóbanforgó hazatéréséknél ki van zárva. 4-szer. Ez is all a könyvben: Már régen forgatott én is fejemben a mondó Magyar — csak ajogantottam előmondani. Hát kérem, az ajang székely tájszó, az csakis a székelyek értik, miköz az követik, hogy egész hazánk gazdasági ismétlő iskoláira számított olvasókönyvben tájszót használni nem szabad. Epp úgy van nem volna szabad "előbb mondani", helyett "előmondani" 4. imi. 5-ször mondja a könyv: Míg a hó le nem szakad. Kérem szépen, csak a zápor szakad, a hó nem, kivéve a háztetőről. 6-szor. All ez is: Ahol az éjszaka meglepte, ott szállalt vertek, meghaltak. Össze kell az embernek csapni a kezét az így beszéd. Uram, azt mondja a magyar, hogy sátrát lit, de hogy szállalt lit, azt még soha nem mondta. 7-szer. All ez is: Szemmel be nem lephető, végtelen nagy rónásig volt utjok keresztül s köze-közebe rengeteg erdősegetek jutatosult, melyek tele voltak vadakkal. Itt két szarvasbika rejlik. Először is, szemmel véden nem lephető be; vidék csak átköthetők. Másodszor, a szarvasbika reggeli estén eszik. Kérem, hogy az erő tele volt vadakkal, hanem többes számban vadakról beszél, azt mondja, hogy az erdő tele volt vademberekkel, mint mondani nem akar. 8-szor. All ez is: Bölnyihákk, özeek ott legelésztek a tisztáson, nem bántották. Jobban esett, ha egy-egy vadat vehettek tűzőbe. Aztán a szarvasbika reggeli estén eszik. Kérem, a csatangolás czéltalan ártás-kele. Bizonyos kiválasztást volt után csatangolni nem lehet; azt csak izni lehet. 9-ször. Mondja a könyv: Még nem lassán ezzel hasonlatos. Ez is rossz, mert hálott kellett volna mondani. Tudom, Vasmegyében használják a hasonlatos hasonló helyett, de hát ez az egész országra szóló

megnehezítették. E kedvezőtlen viszonyokat téfezte még az a csaknem értelenül szabadlevél magaratás, melyet a szerb állabehozattal szemben tanúsítottunk, kaput nyitván az évről-évre fokozódó behozatalnak, holott kétségkívül több okunk volna azzal szemben is szigorú intézkedéseket élelteléletni, mint a minöklet pl. Német- és Franciaország véletel szemben alkalmaz.

Ez a kedvezőtlen helyzet egyedül állategészségügyünk államosítása által orvosolható; állatfoglalkum a külfölddel az 1888. VII. t.-czikkben tételes egyezmény alapján szabályozva van ujtán, de ez csak írott malozta, mely kizárható azzal, hogy hiányos állatorvosi közszolgáltatunk nem nyújt kellő biztosítékot az állatjányvonyok esoteles behurcolása ellen. Ezért sürgette az összes érdekeltség a király Ó fellege által is nélkülözhetetlenek és sürősnek mondott körös törvényhozási rendezését. Magában véve ebből a szempontból tekintve az állategészségügyi szoglatat államosítását czéző törvényt, annak nagy jelentőségét a legteljesse mérvben kell, hogy méltányoljuk. De nem kevésbé fontos annak jelentése állatállományunkban fekvő nemzetyagyonuk megóvása tekintetéből is. Az állati járványok okozta vesztések ezideig sok százezer forintra ruktak évenként, melyek az állategészségügyszoglatára, illetve egyöntetű szervezése folytán bizonyra jelentékenyen csökkenhetők lesznek.

Csak a törvényjavaslat által kontemplált módon várak lehetové az olynemű járványok elleni sikeres védekezés, mint

a minő a sertésvészé volt, valamint az állatállománynak sporadikusan fellépő betegségeknél való elluhlása is csak ez volt mérsékelhető s a kellő ellenőrzés a beföldi állatkereskedelem terén is csak a jól szervezett államosított állategészségügyi szoglatat révén lehetséges.

Ez veti meg alapját a közeljövő egyik nagy horderejű feladatát képező állatbiztosításnak, valamint az oly nélkülözhetetlen szavatossági törvény élelteléletésenek is ez képezi alapföltételeit.

Mindezeket a nagyjelentőségű kívánalmakat van hivatala kielégíteni az élelteléletendő törvény. Természetesen nem volna okos dolog magunkat azzal a reményindul kecsgetésünk, hogy a benyújtandó törvényjavaslat élelteléletésése esetén a viszonyok egy csapásra meg fognak javulni, annyival kevésbé, mert maga a javaslat indoklása is beismeri, hogy ezidőszent az állatorvosok száma elégtelen s több évi következetes munkaködsára van szükség, míg a törvénytervezetben foglalt összes intézkedések realizálhatók lesznek.

Magáról a javaslat részleteiről most nem szölkünk; lessz alkalmunk vele részletesen foglalkozni s esoteles kívánalmakat kifejezni. Nem mulasztjuk el azonban az alkalmat, hogy a legmelegebb élmiserrel nem adozunk földművelésügyi kormányzatunk, amely a magira vállalt kötelezettségek igyekezett eleget tenni s a mezőgazdaságnak szempontjából oly fontos és nélkülözhetetlen állategészségügyi államosítását megvalósította.

Jesszenszky Pál.

olvasókönyv és nem Szombathelyen megieendő kalendárium. 10 szzer. Ezt olvasom: Habba keveredik a vitézek paripái. Ez pofozása a magyar nyelvnek. Ló csak sárba keveredhetik, habba nem. Ló csak hátra hánnyhat. 11 szzer. Áll ez is: Nimród így szól fiaihoz: Éredekitek, az Isten vezérjén. Kérem szépen, a magyar soha nem mondja ezt a szót; eredj vagy erodjete, másként, mint parancsolón vagy megvetéssel. Pedig Nimród itt áldólag szól. 12 szzer. Ez is áll: Egyik szebb a másnál. A magyar azt mondja, hogy a másnál.

A hól a könyv a magyar királysg megálapításáról beszél, ott a lassankint szót a "rendre" szóval fejezi ki a szót; eredj vagy erodjete nevezik. Kérem, a mint nem mondjuk hogy urfú, gazdaú, hanem azt mondjuk hogy urfú, gazdaú, ép úgy királyfú két mondani és nem királyfú. Ugyanitt ez is előfordul: Gizellának és párjának a király haladát késő volt vární. Ugyanem azt akarja a könyv mondani, hogy ahg tudánk a király haladát vární?

Ezúttan vers következék. Istennel, mint keresi út vers, hiszen olvasókönyvnek, különösen szakiskola olvasókönyvnek csak mulattatva tanítani a czézia, és nem hangulatot kelteni, emelni!

Most következik a mese a hű szoglatról. Ezt a történetet a könyv *Médyanszky*: "Sagen und Legenden" című 1829-ben Pesten megjelent művéből vette. Jobb volt volna az elbeszélést nem átdogozva, hanem hű fordításban adni, mert akkor nem fordulna elő az a lehetetlenség benne, hogy Budács, ki néhány órával előbb fejszével levágta lábat, most tódré hull a bosa előtt és csokolja annak lábát, ruháit. Budács ekkor a fájdalomtól és vérszeszt folytán ájtultan, vagy legalább félig ájtultan, mozdulatlanul fekszik.

GAZDASÁGI ÁLLATTAN.

Rovatvezető: Jablonowski József.

A vértéti.

Az után a nagy munka után, melyet a hazai gyümölcstermelés fölirágzatására rúszai a kormány és szakközége, részint a társadalom, nevezetesen az Országos Magyar Gazdasági Egyesület kifejtettek, azt kellene várnunk, hogy a legcsendesebben csakban mutatkozni fog. Ez s tényleg mutatkozni is, de ezen kedvező eredmény kísértésben látunk egy olyan jelenséget is, amely a gyümölcstermelés egyik fontos ágát, az almatermelést nagy veszéllyel fenyegeti. A veszedelem nem új, s eddig csak azért nem vette senki komolyan, mert — valjók is meg öszintén — a gyümölcstermelésnek nem tulajdonítottunk valami nagyobb közgazdasági jelentőséget. Ma azonban, midőn az előbbi téves vélemény már megváltozott, midőn a gyümölcsfát nemcsak azért ilteti a gada, hogy arról egy-két alma, körte vagy másféle az asztalra jusson, hanem midőn azt már ápolják, annak ruszje és módja szerint gondozza is s ezen munkát után várja, hogy abból haszna is legyen, ismétlem, ma már nyilvánvalóvá vált, hogy az almatermelésnek nagy akadálya van s ez a vértéti!

Mi az? Aki séjett alfaján látta, az bizony nem fogozna. Ezután a vértéti az eddig más ember fáján látta éltája, hogy az meny nyire ellepelti annak összes fás részét s hogy azok milyen fekelyesekké válhatnak, valamint akit látta, hogy az ilyen vértetes alfama június hónapokban mennyire tele van e tetű gajdosokkal, akkor bizony az sem fogja megdölni, hogy az ilyen is a vértéti és egyenesen felsőháji magában, hogy: "Uristen! ments meg e csapástól!"

A dolog mindenestére egy van, hogy a vértéti nek nem lesz olyan véztes jelentősége, mint a milyen a földkerának van, és pedig nem azért, mert az almatermelés sem egyenlő rangu

Ir ezután a könyv Budapestről a millenniumi évnek ott föltételezi, gatyás olvasóiról, hogy tudják mi az a statisztika; ir továbbá a Dunáról a pusztáról, a paradjói sóhegyről, a Krivánról s a magyar tengerparadjó. A paradjói hegyről föltételezti a parasztrol, hogy már látta karraai márványt, s megéri azt, hogy a sóbányát kell felszini nyivelt egysítésé állai keletkezett. A Krivánról "szegények" helységéről van szó, mi a német "bescheiden" kifejezését utánozza. Az is áll it, hogy valaki *vildgledtben* meg nem látott oly urat. Tovább, hegyre menésről lévén szó, ezt a kifejezést olvasom: Mint magasabban hógánk stb. Itt kérem, szólóttel magyar így nem beszél, mert a hágasban van valamit sejtett, mit elkerülni szeretünk. Az is áll e czikkben, hogy a havas megrikult s a nap sugarai tüzedelni kezdedtek. Így nem beszél magyar, mert az erdő rikul meg, nem pedig a havas, a tüzedéni anyni, mint husz spekimeni.

Most egészségügyi tanácsok következnek, de nem a legújabb viszonyokhoz szabva, hanem a konyak, altánoson. A 137-k oldalon a juhnak a neve: berbécs. Ki érti ezt Magyarországon? Ez a tajszó a francia brebis = juhok után alakult egy elfranciaosodott erdélyi fura udvarban. Ugyanitt mondatik, hogy hire-póra sines. A magyar azt mondja, hogy hire-havna sines. Azt akarja talléreknek meg oly len a magyar, hanem aranyat, tallér, Bellér it anyni, mint hentes. Ugyan hány faluban é meg ez a régesrég elavult szó? Párolgot, helyett azt mondja a könyv, hogy: párolótt. Mi ez a keccentesség? Tán azt akarja jelenteni, hogy csetenteni?

Tán a Hunor és Magyar felcsperedett szép és deli vitézek korában beszélték a szittányi gy?

És most arra vállalkozik a könyv, hogy közölgje, csillagászat tudományra tanítsa gatyás olvasóit, ismerietit az anyag tehetetlenlenségének törvényeit, tanítja, hogy mi az a fajsuly, az időjelő keresek légméror, az arao-meter stb. Hiszen mind ennek tanítása olyan, *mintha cseszomának a sedjába köztök nyomná, hogy kőbe*, hanem a könyv a megálasztan véhetlen alkalban szól a könyv a légről, a vízről s a tüz munkájáról. Az utóbbitól azt mondja, hogy a bérce sok izgágot okozott, közt, salakot hányt. Izgágot csak pajkos ember okozhat, meg állat sem és salakot sem hányt tódré. A könyv azt mondja, a megálasztan véte a salak. Beszél ezután a könyv, villamoságról, Bécsről, a bukaresti népéletéről, Franciaországról, Nankingról s a szudáni kalifaszágról stb. Végre Bethlen Gábor történelméről vagy alakunkról is beszél. De nincs köszönet benne.

Oh, tán nincs nemzet a világon, melynek telenében több nagy vonást mutatna tuczasi fái lelkisletté tetteiről, mint a magyar! Ezgatszámra írható ki így lelkisletté példa, a melyeket, ha elovias fátal és öreg, búske lesz arra, hogy faja oly féltésnekett nemzett és búske lesz arra, hogy ő is azon fajból való, búske lesz arra, hogy ő is magyar! — Bethlen Gáborban egy különösen így lelkisletté, nemisítő alakot nyert az olvasókönyv, de nem felett meg a kidogoztas az alaknak sehogyssem. Bethlen nagy volt mint államférté, nagy volt mint hadvezér és esztáti májrd kivétel nélkül maga igazgató, s személyes hitórságok. Ennek bizonyította. E mellett igazságos volt. Fényes bizonyítékai adta mindjárt uralködsára elején, midőn a medgyesi gyűlésen nemcsak nem jutalmazta meg azokat, kik elődét megölték, stb elfogatta és kivégeztette. Es fejedelmekedése egész ideje által a tudó-

a szőlőmivelésel; ámde ez kortársam jelenti azt, hogy a vérteti nem nagy. Hiszen a becössze meg a t. olvasó, hogy ha egy szőlőjatek élék — éppen az most a bajuk, hogy ezt a bajt eddigé bajnak nem tartottuk.

Az év ettőkörülbeli 1875-ben — vagy talán már hamarabb — hurcolták be az országba és pedig vagy közvetlenül Franciaországból, vagy pedig közvetve Németországból, az onnan vásárolt gyümölcsfákat. Hogy valójában hovan, azt nem akarom most kutatni, de való, hogy ez volt az első két ismert vértetes hegy. Ugyancsak behurcolás következtében megfertőződött Temesvár vidéke, meg ellenben déli Ausztria és német Stájerország határa mentén a norv egyeszetlen a szomszédos forgalom után terjedt el nálunk is tetű már egy állatok, hogy Pozsony vármegyétől kezdve Mosony, Sopron, Zala, Vas, Somogy és Baranya vármegye, továbbá Nógrád vármegye, túl a Tiszán pedig Bihar és Csongrád vármegyékől egészen az A-Dunáig, Tiszától Hunyad vármegyéig, valamint Királyágig és egészen az Brassó vármegyéig már mind vértetűkkel fertőződött. És míg a 80-as és még a 90-es évek elején is a vérteti csak lassankint terjedt, addig most az utóbbi 3—4 év óta olyannyira rohamosan szaporodnak f fertőzés újabb pontjai, hogy most már azok is kezdnek aggodni, a kik eleinte a vértetit csak olyan műmuffon-forma bájnak nézték, a mely volt is, lesz is, de sohasem volt főbajukról csapás.

De nemcsak ez volt a vértetűség oka a bajs, hogy eleinte csak kevesen vették komolyan, hanem az is, hogy nem tudtuk mit kezdjünk ellene, Francia és német földön valóóság háború tört ki a gyümölcs-termékek és a hajtások között, mitől az országba kitélezt irást rendeltek el. A baj itt nem az irás követés voltában rejlett, hanem abban, hogy az iratshoz olyan szerkezt ajánlottak, a melyeket vagy csak nehezen lehetett beszerezni s a melyek kezelése is sok körülménységgel járt, vagy hogy ezek a szerkezt megkezt vértetit, de megkezt a fertőzést.

Ez az állapot van körülbelül nálunk is.

mányoknak, a művészeteknek, a vallásnak és jótéteményeknek élt. Vallási bürocságának emléket fenntartja ma is egy szótalában előforduló ének így kezdette: „Gyakorta való buzgó bőrvőspék kíván az Isten.” Ez ő sajátmaga kéreztette. Sok jó ének van a népben, de több, mint kétszáz év óta folyton jótéteményeket gyakorol szemle — alapítvány alakjában, a melyek segítségével évente több száz magyar fiú tanul.

E fenséges alakból mit csinál az olvasókönyv? Egy hamis, Machiavelli-féle szerencsés rákalkolok, — a melynek alapján a népnek nem lehetett, sőt egyedül által érdemlő életiró és kortársai. *Bajji* Gaspar és *Kemény* János szerint éppen ellenkezőleg volt — az állat, hogy azt mondja, miszerint Bethlen egyetlen szavának sem hittek ellenségei.

Még sok mindentől beszél a könyv, míg eddig a gazdasági részig. Itt a két leghatalmas állítását komolyan venni. Például azt mondja, hogy ne egység a paraszt fekete kenyeret, mert csak a fehér kenyér tápláló, miután a korpát emésztik-teljen. Ezt a gazdák tapasztalataik után soha sem hittek, azért folyvást elvetették és a paraszt foyvást erős a fekete kenyéren. A hres turni higienista: *Exaltat* a következő tette közé e tárgyról: O buzgú egy ötletet, hogy a lisztben benne maradt az egész korpát s megkötözték, hogy ezen fekete lisztből sültök fekete kenyérből egy kgrban 3 gr. 23 mal több az emésztőre nitrogén, mint ugyan egy kg. fehér kenyérből.

A kormány föhírta ugyan még 1884—85-ben az iratokat vármegyék, hogy a vérteti kitélezt iratára néve alkossanak szabványköteteket s egyik-másik vármegye azt meg is alkotta — de későbbet nem volt benne!

S így lévén a dolog, a vértetűség már-már végzetése kezd válni s legfőbb ideje már, hogy az erélyes kézzel végrevalahára rendbe hozassuk.

Mint hogy ma már biztosan tudjuk, hogy a vérteti semmiféle drága és nehezen előteremtő patka-szerrel irani nem lehet, hanem vagy olyan szer kell ahhoz, melyet szükség esetén mindenki könnyen beszerezhet, aztán minthogy biztosan tudjuk, hogy a vértetűt egyelőrelye szerrel sem irjuk ki véglegesen és egyszeri munkával, hogy ha vértetes sebeket az első megkeztetés után magokra hagyjuk és a fertőzött fával nem törődünk, azért — ismétlem — legfőbb ideje, hogy ezt az ügyet most már nemcsak kéro, tanácsoló szóval, hanem hogy ezt vasmarokkálgyekekkel rendbe hozni.

Rotvanti Állomást többször is próbá után megállapította, hogy mi a vértetűt, valamint a petróolum-emulziókat, úgy bármely állat vagy zaráradékat is teljesen megölhetjük s aztán megállapította, hogy ha mi az előbbi anyagokkal megkeztított sebeket azután az arra a célra hálázást készített kátrányainal bekeztjük, azonnal fú azután éb megkezt, kértve, rajta a potelló irást — amennyi mindenkor elengedhetetlenül szükséges — úgy egyszer, vagy kétszer megismételjük, akkor biztos, hogy a vértetűt az első évben kizitjuk.

Mint látjuk a szer és a munka egyszeri és csak egy rossz oldala van s ez az, hogy a fertőzött állatok megkeztésével a fertőzést elterjedtetjük. Azonban szerencse benne az, hogy ezt a kifogást csak az emeli, aki az alfamát eddig még nem becsülte meg; annak bizony a fent vázolt munka sok s jobban teszi, ha abba nem is fog bele, hanem ha a helyeti vértetes fajt inkább kivágja. Mert ezért a heveskedő ember a szántóföldön isz mért az igyekező és fájat megbeszélő szomszédja.

Csak egyfelo földet ismer a könyv, s azt mondja, jól kell porhanyítani ásovál, ékeztel, hengerrel. Másal nem. Nem volt volna helyet itt megmagyarázni, hogy a marhátnak ember miként szánhat baranyai módra kapvát? Második gazdasági tanácsa a könyvről az, hogy a gyomtól tartuk tisztán a földet s a jók elérésére más módot nem ismer, mint a czeri tartóiróést és a szántást. Ugyan, nem volt volna jó előbb már oly tanácsot adni, melyet ha követ, földje el sem gazosodik? Nem volt volna czeriszeri figyelemzetni legkeztőbb a gazdák, hogy a földet, hogy a talajon kapás-és takarmányövényekkel, hogy soha ne vessen a gazda gabonát gabona után, hogy el ne gazosodjék a talaj, de más okból is, mint a változékosság elvei magyaráznak meg. Kisbirtokosoknál a műrdagyalan fenntartott szabad gazdálkodásra gondolni sem lehet. Nem volt volna czeriszeri követlen figyelmeztetni a gazdákat, hogy oszut másképp ne etessenek, mint darátan, mert a nékili a gommagvak épen jutnak keresztül az állat testén és kikölnek. Nem kellett volna a könyvről figyelmeztetni a gazdákat, hogy csak tisztán megkezt, mint kézzel kiválogatással vagy trórel ének el?

Íly tanácsokkal kellett volna megóvni a gazdákat attól, hogy el ne gazosodjék földjük. És mily avatatlansággal tanácsolja a könyv az ösi vétele fogasolást! És a megfosolást öszi lehengerelését nem is tanácsolja. Tanulja meg a könyv, hogy a gazda vétele nem kell megfosolást, de a megfosolást rosszul kitélt vétele meg is kell hengerelni, mert a kifogatót növények a földbe lesznek nyomva s a henger nyomása folytan gyökereik, mint a tábla több növények gyökerei is természetesen, sok új szárrügyet készítenek. Innen, hogy

Hogy tehát a komoly gyümölcstermelők érdeke e affajta nem törődésével tulajdonosul szemben meg legyen védeve és hogy továbbá a vételező munka sikere is biztosított, csakugyan legfőbb ideje, hogy valószá váljék a terv, amellyel a földmívelési ügyi miniszter ezidőszert foglalkozik s amelynek vétele, hogy a vérteti ellen való vételezés köztételek megalkotása s valamint, hogy a vértetűség általános szabványtassék.

J. J.

GAZDASÁGI GÉPÉSZET.

Rovatvezető: IRJ. Sporzos Pál.

A gúzeróvel való talajmívelés jelentősége.

IV.

A gúztalajmívelés költiségei.

Bármennyire jónak és hasznosnak ígérkeztek is valamely gazdaságban a gúzeróvel való talajmívelés, nagyon tanácsos, még mielőtt azt életbeleleptetnék, tisztába jönni annak üzemi-költiségeit.

A befekéteseti köztételek a gúztalajmívelő gépek és eszközök beszerzési árától eltekintve az első évben a gúzeróvel való talajmívelés rovattal, melyek a reális költiségeket összaddítvánál nem hagyhatók figyelmen kívül.

Ismerni kell tehát a gúztalajmívelés költiségeit és pedig két okból. Először azért, hogy meg tudhatalog legyen, vajon érdemes lesz-e a várható hasznot tessék a diadok befekétes tőkét kezeltetni? Másodszor pedig azért, hogy lehetőleg jövedelmese és mennyi jövedelmese a gúztalajmívelés? Mert bár tagadhatatlan tény, hogy a gúzeróvel való talajmívelés eredményei általában messze felülmúlják a fogatos erővel való talajmívelés eredményét, azért a szántóföldön még nagyon sokszorhiat feltétlenül ezen általános tényre, hanem ma-

a meghengerés által gyakran megkésztérezük a termést.

Rosszul teszi a könyv, hogy azt tanácsolja, miszerint a gazdák szénájuknak pójtát építsenek. Hiszen régi dalok, hogy két nyúlabb szénát tessék a diadok befekétes tőkét nyul, amely pajzsanál áll, hanem ahhoz, mely kezalban áll. Azt kell tanítani, hogyan kell kazlat okosan rakni és kezelni.

A házidaltok neveléséről abban összpontul a könyv tanácsa, hogy minden állatunkat a legjobban etessük. Kérem azonban, annyi mindezt tessék a diadok befekétes tőkét adja elő az olvasókönyv megkapó részben, hogy miként lesz a különböző állat, nem, kor és alkalmaság szerint a legjobban etette, hiszen, ha például azon takarmányt, mely a növéndékállatnak való, az ökörel, vagy gúyeróvel etetes az szonnyu pajzsa meg megkésztéleg sem alkalmasabb tiszter okból. Meglehet a parasztot megkeztélel takarmányozásra tanítani, ha azt mondod: Etess a földet kitéhető leg-gazdagabban, tekintettel az állatok nemére, korára s a célt tartva szem előtt, amelyre azokat használjuk. Ez ön maximális rendszernek nevezem. Például úgy mesében fejtelem vérem az olvasónak, hogy a növéndékállat etesse a kitéhető legjobban, különösen a gúzeró és a foszforozzag takarmányféleket nyujtva, mert a csont főleg mész és foszforból áll, a takarmányban pedig a csont a mész és foszfor alakjában már mintegy kézen van,

gának is kell saját talaj-, terep- és termelési viszonyainak pontos szemlélet tartásával megbízható költségvetést és évenkénti költségkiszámítást készíteni. Csak így lehet az illető a saját viszonyai közt tisztá képpel, mily hasonzón jár neki a gőztalajművelés.

A gőztalajművelés költségeinek összehasonlításához minden viszonyok közé beillő adatok e helyen ugyan nem adhatók meg, mert ezek némelyike a különböző talaj- és munkaviszonyok szerint több leveles és más adat.

Mindazáltal oly átlagos középértékek vannak alábbiakban felsorolva, melyeket hazánkban lévő s a gőztalajművelést már több éven át alkalmazó gazdaságok tapasztalatai szolgáltatnak. Ezen adatok, ha nem is mondhatók minden körülmények közt az abszolút értékeknek, mégis biztos útmutatást szolgáltatnak arra, hogy miként kell megállapítani a gőztalajművelés költségeit és mely határok közt ingadozhat az a területlegyes különböző megmunkálási módjainál.

A gőztalajművelés költségei több tételből állanak, mely köréből összege adja meg a valódi kiadást. E tételek:

1. A befektetési tőke amortizációja és kamata.
2. Karbantartási (javítási) költségek.
3. Fűtő- és kenőanyagok ára.
4. Fűtőanyag és víz szállítási költsége.
5. Munkásoképzési munkadíja.
6. Évi illete napi munkamenység.

E hat tétel sorolja fel *Cserháti* is, a „*mélyművelés hazánkban*” című művében, mint olyankor, melyekből összehadd a gőztalajművelés költsége olyanformán, hogy az első öt tétel összegét el kell osztani a hatodik tétellel. Hogy e tétel feladásának a szokásos kiszámításáról kellő felvilágosítást adhasunk, alábbiakban csak mintegy kétféle külön lesz tárgyalva. Szükségesnek látszik ehhez azért is, mert még manapság is egyik-másik tétel felállítását több helyen talán nem egészen helyesen végzik s éppen azért nem is kapnak helyes eredményeket a gőztalajművelés valódi költségeiről.

Természetesen előszámlálám enyésző fokozatban a mész- és foszfor-gazdag takarmányféléket. Második mesében ugyan hirdetem, hogy a gázda a kitelhető legzárdaiban etessen, különösen bőven a nitrogén, vagyis tojásfehérjében gazdag takarmányféléket nyújtván: ha tejei vagy erőt akar termelni. Azonban megjegyzem, hogy míg a nitrogén-gazdag takarmányt különös bőven a tehénnél felszívású jók vagy egykétél leveles alkalmas etetem, az ökör egész takarmányát száraz alakban kapja. S először mind a nitrogén-gazdag takarmányféléket enyésző fokozatban. Harmadik mesében a takarmány zsiartartalmát zsirosodik és igen természetes, hogy ugyancsak enyésző fokozatban megismeretném a takarmányfélék zsiartartalmát is.

Melőttökz látni, hogy nem boszorkányság a vegytani szabályok szerinti etetés sem. Megelőzött volna ilyenformán írá, ha már szólt az etetésről.

A trágyadombot zseniális rövidséggel írja le a könyv, miután a trágyatelep esetről a trágyaföldőr fel nem szól. És azt sem tudja az olvasókönyv, hogy a trágya egy igen értékes anyagának, az ammoniakának az elpárolgását legjobban azért gátolom meg, ha gyakran leguratom a telepet és folyvást medvesen tartom. Eről nem tud a könyv, de tanácsok a trágya gipszszéssel. És is antikvált tudomány, melőttézés tudomásul venni. Megmagyarázom: Azért gipszszel némely gázdat a trágyát és alkalmazzák a kénvasas vasoldatot, hogy ezek által az illanó ammoniakot megkössék kénvasas alakban.

Hasonlóan az az eljárás azért nem jár, mert az átváltozás nem tartós. A kénvasas

A gőztalajművelési költségek első tételle:

A befektetési tőke amortizációja és kamata. A nálunk használt gazdasági szavtértelek rendszereiben általában elfogadott művelet a gépek amortizációja. S ezen amortizáció a gépéknél azok tartóssága szerint a beszerzési ár 8—10—15%-ában van megállapítva.

A gézekéknél, mint azt *Cserháti* fentidézett munkájában olvashatjuk, hazai gazdaságaink legtöbbjében 10% van felvéve amortizációnak, ugyanilyen érteletést kapott e sorok között is, néhány gézekékel dolgozgat gazdaságok.

E 10%-amortizáció értelmében a gézekészlet 10 év alatt töltesztéte értéket, vagyis szavtértelekben 10 év alatt értéket leíródot, megszűnt s mint tőke tovább nem kamatoz, ugyancsak értéketben a 10 év alatt használhatanná válik és újjal helyettesítendő.

A gyakorlat azonban egész más tást mutat. Elsősorban azt, hogy a gézekészlet tovább tart 10 esztendőnél, tehát 10%-amortizáció túltagyas s másodszor azt, hogy a jókaban tartott gézekészlet értéke 10 év alatt használható, csak mint *tergalmi érték* csökkent, vagyis nem lehet pl. azon az áron eladni, mint ahogy vették, de *használati értéke* megmaradt, mert csakugy használható, sőt sok esetben még jobban is, mint az első évben. Ez utóbbi állítás magyarázata abban rejlik, hogy a kezelő személyzet több éven át dolgozva, később már jobban ki tudja használni az időt és a gépet s így a munka minősége, de a mennyisége is fokozódik.

Vannak esetek a gyakorlatban, hogy a gézekészlet 20 évig is teljesen munkaképes állapotban maradt. Példa erre többé közt is az 1872. évben beszerzett Fowler-féle gézekészlete még meg ma is, 26 év mulán, munkaképes állapotban van és dolgozik.

Mivel tehát az amortizáción felvett 10%-tényleg túltagyas, *Cserháti* az ötművenés 0%-ot állapít meg amortizációnak gyantán. E 0%-mellől a gép 17 év alatt amortizálna magát teljesen.

ammoniak a trágyafészekben visszafelé és pedig gyorsan, a víz s a szénvas behatás folytán szénvasas ammoniakká s ez alakban illan.

Önmeztágas kellett ahhoz, hogy állakintsem a könyvet. Új lapozásnál ismét azt olvasom, hogy a folyó czipei a mállott közélet. Kéem szépen, csak ember czipeiből. A szó bűvös és a czipeiből. Azt is olvasom, hogy a talajvíz türe a föld felületére lép. A magyar azt mondja, hogy a víz tükre emelkedik. Persze a német „tritt-“ből készült ez a lép. A víz sodra anyyi a könyv szerint, mint hullám. Nincs ez magyarul. És minek az a szavtértelek székletes tájós, kifejezés? A padlás válogatja, azt akarla jelenteni, hogy stól fűg, milyen a padlás. Azt, hogy elfogadja magát, a könyv szerint úgy is ki lehet fejezni, hogy: elfoglatosodott. Mit jelenthet ez a szó? tőndüni? A borjú többése ezuntl nem borjak, hanem borjúk lesz bizonyára a könyv példája után a disznónak a forrás szerint ma már nincs apróka, mikor lelők, hanem aprósága van. Eddig mi tiszta magyarok azt hittük, hogy apróság alatt csak gyerekek értenek. Mily má világba való rövid szó ez: felszedelőködött! Mikor a sertést megfogják, hánnyókólik, hánnyá-vélt magát. Ezt a hánnyás-tézt így fejezi ki a könyv: rugakdás.

Furcsa az, hogy bizonyos czikek az írja néha a magyar nyelvvel, máskor az angol, például, hogy ugyanaz az ember írta a Hunor-Magyar mesét és az öreg galambokról szóló mesét, bár mind a két mese alul ugyanazon szerző neve van írva? Ezt el nem hiszi senki, mert az utóbbi írja tud magyarul.

Anyi bizonyos, ha az olvasókönyvben foglalt minden mesét, egyéb leírás és verset, papagájdoma betanul is a paraszt, azért

Részemről — az egyéni véleményem — a *háziag* végzett gőztalajművelésénél, sem a 10%, sem a 6%-amortizációt nem tartom helyesnek, nem pedig azért, mert akármilykével vesszük alapul, a területlegyére eső amortizációs költség oly magas, hogy már — a többi tényleges költségekkel együtt — legtöbbször teljesen erősen csökkeni a gőztalajművelés jövedelmezőségét. Csak egy hozzávetőleges példát tekintve, pl. egy 5000 holdas gazdaságban a 30 000 forintnyi gézekészlet feladására 120 munkanap alatt 1000 holdat, mélyművelésén napjában átlag 8 hat. holdat, s még valami kis részt. Ha a tőke 10%-al amortizálódik, az évenként 3000 forint amortizáció, tehát holdanként 3 forint amortizációs költség; 6%-al amortizálva évenként 1800 forint amortizáció, tehát holdanként 180 forint. Ez a mélyművelésnél a kedvezőbb esetek közé tartozik. Ha most még ehhez hozzávesszük a kamatot és a többi 5 tétel összegét, új jelentékeny kiadás esik egy holdra, ami annak jövedelmét a minimumra szállítja le. E példánál a mélyművelés tartósabb, mert a föld feladásában a mélyművelésért van szükség gézeké.

Mivel a gyakorlat tapasztalatai szerint a Fowler-féle gézeké 20 évig is munkaképes marad s annak használati értéke 20 év múlva is csak ugyanannyi, véleményem szerint az amortizáció számítás legfeljebb 6%-ra lehetne megállapítandó. De ezen 6% ny egy lenne értelemző, hogy az a beszerzési tőkétől éventekint leírva, az illeő évben a szántóföld terhére irassék, hanem külön tőke gyantát felétevé s külön kezelve, abból, mikor már a gézekészlet teljesen hasznavehetelenné lesz, az így felrelet és külön kezelendőképpen lenne a víz készlet bevétele. Nem szem magam irvatottak a gézekészlet szavtérteleknek részletei reformálni vagy új részleteket felállítani. Csak azért hoztam ezt fel, mert részemről nem tartom helyesnek éppen a gézekéknél az aránylag nagy befektetési tőkét oly rövid idő alatt amortizálni. Hisz ha a 10%-amortizációval a gézekészletnek a megvásárlás lehet helyes eredménye. A 30 000 frtos befektetés

még nem válik művelt emberé, sem haszon abból gazdaságában nem származik. Am ha oly mesék tartalmaza az olvasókönyv, melyekben gazdasági példák foglatlannak, azon példák által *gondolodásra lenne erveket szakadályon* a gatyás és mezilásas tanítvány, hogy miként járhatna ő úgy el körülményei közt, mint a mese hőse eljárt az ö körülményei közt, és ezáltal meg volna nyitva a haladás, a vagyonsodás útja, hát az olvasókönyv ezáltal célt érne. De így, amint összehalltam van az olvasókönyv, haszna aligha lesz. Mikor ez a könyv be ártja és mint olvasó emlékebe példát azt, amit az Egyesült Államokból, Szudánból, Nankingból, a bukaresti népeletről, a szudáni már meg is szent kalafarság mond: *Pasztrált tant sípládn dallamokra, de gondolkodni nem tanít.*

A könyv vége felé, igen gyenge mesében, azt tudjuk meg, hogy ma már nem mondja a magyar ember, hogy a talaj tőkét, hogy a talaj any, hogy a talaj tőkét, hanem azt mondja, hogy: tarlót buktakot.

Nem ismerek tiszta magyar embert, ki a bukni, buktani azt másékt alkalmazza, mint folyóknyv testekre és civtonat a szellemekre. Tehát tarlót buktani az olvasókönyv szerint anyni, mint tarlót foragati, tonni, alszántani.

Van elég irodalmilag szereplő gazdasági tanár és hazánk, ki képes megfellellyi olvasókönyvet írni. Mért nem fordul a miniszterium azokhoz? Azok kétségeseleg eszméit tárgyvereték a birtokteletérről a sikere. Milyen országos vádasa menni, mikor otthon, ismert jó cözégnél is kaphatok mindent, a mire szükség van?

Nagydydy Kálmán.

telés 10 év múlva eltűnik, tehát elvész s most a 11-ik éven ott van a teljesen jókárban lévő gőzekészlet, melyet mint tőkét több előnyönlény és kamatoztatási számviteli értelemben nem lehet, de amelynek értéke a számlán csak olyan nagy, mint eszt 10 év előtt.

Tehát vagy csak 5% amortizáció számlázandó ezen amortizálás által keletkező összeg készpénz alakjában felretendő és külön kezelendő; vagy pedig amortizációt egyáltalán nem kellene számlálni, hanem a befektetési tőkét kamattal egészelve megvenni a számla földre írni, majd a befektetést pedig vagy egy vagy több év jövedelméül leírni.

A mi a *tőke kamatoztatásáról* illeti, az a mai gazdálkodási viszonyok közt 4, legfeljebb 5%-ra vehető fel. Ezt a kamatot a helyesen alkalmazott göztalajmivelés megvenni hitelen. Mint később kiténik, amortizáció nélkül a holdankénti kiadás jelentékeny kevesebb s a *bérszántásnál* meg sem lehetni oly alacsony bért eladni. De ez már más számitás alá jön. A bérszántásnál a gözetketalajonosság igen számitóan amortizációt, nem 6 mála a gözökébe feltétlenül tőke egészelve megvenni alá jön, mint a gazdaságba beszerzett gözökészlet tőkére. Erről különben majd a bérszántásoknál részletesebben lesz szó.

2. *Az évenkénti tatarozási és javítási munkák költsége.* E költség megállapításán két módja van.

Az egyik az, hogy felveszük a befektetési tőkénél bizonyos százalékát tatarozási munkák költségeire s ezt számitják évről évre a kiadások közé. Rend szerint a tőke 4—5—6%—át számitják erre. Ez a számitási mód kényelmes és egyszerű ugyan, de nem ad valódi adatokat s ezenfelül nem is helyes. Hisz a *dolgoz termésköz* fölrik, mely a tatarozási költségek nem ugyanazok minőn éven. Kedvezőbb munkaviszonyok közt a tatarozási költségek jóval kisebbek, mint nehéz munkulatu talajon vagy kevésbé kedvező viszonyok mellett. Erre tehát normálét felállítani nem helyes.

Egyedül helyes csak a másik költség számitási mód lenni, mely a tatarozási költségek az évben felmerült tényleges tatarozási költségek.

Igaz, hogy több munkával jár így a tatarozási költség megállapítása, de azért azután az eredmény is pontos. Minden tényleges kiadás felírva a tatarozásért is helyes lesz.

Ami az évenkénti tatarozási költségeinek nagyságát illeti, az nagyon változik a gözökészlet szerkezete, használati ideje és az illető munkaviszonyok szerint. Hogy mily változásoknak van ez kivétel, arra elég világos példát mutat a zombolyai uradalom két Fowler-féle gözökészlete, melyek közül az 1885-ben beszerzett 20 lóerős gözökészletet javítási költségét 1897-ben 1267-10 forintot tettek ki, az 1890-ben beszerzett ugyancsak 20 lóerős készlete pedig csak 258-20 frt. Általában 600—800 frt lenne nagy általánosságban az évi tatarozási költségeire, de azért valami normálét megállapítani itt semmi esetben sem helyes.

3. *A fűtő- és kenőanyagok ára.* A göztalajmivelésnél nagy általánosságban a közösen szolgált fűtőanyag. Csak kevés helyen használják fűtőeszlést, szemek csak kivételesen lehet szőba. A fűtőanyag mennyiségét, illetve ártát, szintén a terület nagyságától lehet meghatározni. Hogy ez mennyi lesz, azt ismét csak az adott viszonyok mutathatják meg. Nehezebb munkánál, hidegebb időben, silányabb fűtőanyagnál több lesz a szükséglet és viszont.

4. *A közművelésről a gyakorlati adatok* átlagát véve, 1 hektár földra által 130—140 munkórát, glikóppén, hogy az *éveszántásnál* felmehet 150—180 gép, *sekély szántásnál* marad átlag 100—130 közt, *grubboréss* és *borálandó* lenemhet 50—80 közt. Az újabb Fowler-féle Compound gözgépek

mely szántásnál 140—160 közt.

szükségletét 80—90 közt.

köszönet fogyasztanak kat. holdankint. Ezek

az adatok teljes megbizható alul szolgálhatnak a költségelőirányzat összeállításához mintössé köszönetet vevő számitása. Némely helyeken így is számitáltak, hogy egy napra 140 közt önként irányozzák elő. Ez szokott körülbelül a középérték lenni s ennyi köszönet rendes 10 órai munkaidőben rendes körülmények közt el is fogyaszt a két gép.

5. *Alaj- és kenőanyagszükséglet* katasztrális holdanként átlag 075—150 közt igazodik, inkább kevesebb, az 150 közt szükséglet csak kivételesen esetekben éri el. A költség kat holdankint 027—056 frt közt igazodik, beleértve a tisztító pamut és egyéb apróbb szükségleteket.

4. *A fűtőanyag és víz szállítási költsége.* Ennek megállapításához tudni kell, mennyi fűtőanyag és mennyi víz szükséges a területiségre vonatkoztatva. A fűtőanyag szükségletet fenti adatokból hozzávetőleg megállapítható már előre is. Rendes tetrakonnium gazdasági szekerekre jó utakon 10—12 métermáza — közösenből azonban rendesen csak 8—10 métermáza meg fel egy szekére, ha a közösen dörbös — tehát rendes körülmények közt — a fűtőanyag elenyésző nagyságú *szükséglet* a mező-keszi uradalom 1891. évi feljegyzési alapján kat. holdanként körülbelül 45 hektortól tett ki szántásnál.

Ezen adatok természetesen csak a *költségelőirányzat* bírhatnak értekel. A valódi költség csak a tényleges fuvarozási költségek alapján lehet megállapítani a fűtőgőzt 3—4 frtba, az ökriforgót 250 frtba számitva.

5. *Munkásbérméylet munkadíja.* Ennek kiszámításánál figyelembe vevendő a gépezék és segédszemélyzet rendes munkadíja és az ezenkívül adott jutalék.

Legtöbb helyeken, ahol az alkalmazott dolgozók, szokásban van, hogy az alkalmazott munkások rendes fizetésükön kívül még külön jutalmat is kapnak oly formán, hogy az egy nap alatt felszántott területiségeket után, még csak bizonyos határig nem jöttek, csak kevés, vagy semmi daj sem adatik ki, de azontal minden területiségre nagyobb jutalomdíjat adatik ki. Így pl. ha 8 kat. hold napi munkán fel végző a gözke, a személyzet minden további hold után 1—2 frt jutalomdíjat kap, mely bizonyos arányban felosztják köztük. De a szokásban van az is, hogy minden hold föld után 5—10 levező pótlókat kapnak a munkások 8—10 kat holdig; azontal pedig még külön jutalmat.

Ez nagyon helyesen van így, mert e díjjal nemcsak arra lesz serkentve a munkásbérméylet, hogy az időt lehetőleg jól kihasználja és lehet sok területet, hanem a gépezék meg jobban ügyeljen ki a gépékre, nehogy valami géphiba miatt munkázva az időpazarlás álljon be. Minden göztalajmivelés munkánál csak ajánlatos a jutalomdíjak és pótlókat megadása. Ennek a gazda sohasem valjára kárát és az a holdanként felmerülő csekély kiadás bőven fedeztetik a jobb időkihasználás által.

Ami a munkásbérméylet holdankénti költségét illeti, az ami viszonyának közt 090—150 frt igazodik katasztrális holdanként a jutalomdíjankon kívül. Rendesen üzem mellett 1 gépész, 2 fűtő és 2 kezeveztő elégessége.

6. *Évi, illetve napi munkamenység.* E tételnek annyiban van befolyása a göztalajmivelés költségeire, hogy — amint az már területviszonyok tárgyalása alkalmával is említve volt, minél nagyobb területet tud felszántani s minél kevesebb napon át dolgozhat a gözke, annál kevesebb lesz munkája. Ez a tényező, dolgot, mert a költségék mindig a területiségre lesznek vonatkoztatva.

Az amortizáció számitásánál annak a területiségre kell vonatkoztatni lenni. Minél nagyobb a területiség, annál kevesebb jut egyre. Azonban az előbbieken részletező az amortizáció számitását nem tartom

egész helyesnek, azt itt figyelman kívül hagyom. Marad a tőkekamat, mely szintén jelentékeny összegget tesz ki évenként s mely összegget tényleg számitni kell, mint azt kamat. A 50000 frtos gözöké 4% kamattal évenként 1200 frt. Ezt szét kell osztani a területiségre s ezzel meg kell terhelni a szántóföld rovatát. Ha pl. az illető gözöké 1000 kat holdat szántana fel egy évben, akkor kat. holdanként 120 frt számitandó a kiadások közé; 600 holdnál 2 frt stb.

íj. *Szporton Föld.*

Udvarhely vármegye gazdasági ügyei.

Üdvözölöm az újonnan nyitott rovatot és lelki örömmel szemlelem, hogy „mégis mozog a föld” s nem abban az értelemben, hogy tulajdonosai változtassa, hanem megmondul annak tulajdonosai, hogy értelem, szövetkezés és minden modern eszköz felhasználásá arra, hogy megszűnjék a föld a tulajdonos terhe, keserűsége, hogy a tulajdonosok a föld birtokjába és károsa az országba, a nemzetbe.

A modern atalakások Udvarhely vármegye felett nem mentek el nyomtalanul s bizony sok áldozatot kívánt a civilizáció tőle.

A föld szabad használatosságá, az uzsorabéren hány sok székely birtokát vitte a koszmába, nemkülönben sok 100—150 holdas birtokos birtokát tették köze-véte tárgyává a tataroképáráknak könnyen hozzáférhető, de drága pénzei.

Ezek a bajok már rég bevezették működésüket is azon, amit gazdasági válságnak neveznek Magyarországon, aránylag könnyen esett keresztül Udvarhely vármegyén, gabonainportáló felvéssélen fogva, annak inkább, mert háta mögött fekték Csik vármegye, mely egész kukorica - szüligésletét e megyén keresztül fedezte.

Még jobban bírta a válságot azáltal, hogy Magyarja marhatenyésztés bázisra gazdaságát, mely nem szűnt meg jövedelméül lenni, még akkor sem, mikor a husarak estek, mert hisz épp akkor volt a jelszó, az alacsony gabonakár ellen többet termelni és intenzíven gazdálkodni, miből akár több terület felszántása, akár annak jobb művelése volt az eredmény; mi mindég tisztességes hasznót húztunk, levén fölös igazsághat eladó.

Ennek, félek, hamar vége lesz, mert a gözke és az erősen felkarolt marhatenyésztés és a szántott területek kimerülése folytán, annak apadás az igazsághat kevesebb keresztet fogja tenni.

E válság sem érintene erősen, ha kelendő előkészületek mennék előbe, de azt untudatos vezetés kell, hogy megelőzze. Lássuk, hogy vagynak és volnunk erre szervezve.

A székyei önos és platonikus szervezet nem tar, de elég józan, hogy ha valaminek hasznát megéri, meg az áldozatától sem riad vissza.

Ezen tulajdonságait a viszonyokhoz képest eléggé kifejlesztette az Udvarhelyi vármegyei gazdasági egyesület, mely oda működött, hogy a takarmánytermelés felkarolassék és hogy az érdekében az apadtatás, különösen a gabonáért iránt nyitványon, ugyanná, hogy Udvarhelymege köztenyésztése valamennyi szomszédvármegyét meghaladja; a birtokosoknál pepinérak keletkeztek.

Üszőanyag javításán is fáradozott, ugyanannyi eredményt érte el, hogy ma már kisvárosunkban is igen gyakori, különösen a szekeret be, s ki gyorsan fejlődő és néméig tejlő fajzista magyar tehenekek kar venni.

Legnagyobb eredmény azonban a székyei-kereszturi márczius 1-ösi bikavárá, mely nagyra kiemelkedett az ország összes bikavárák közül.

Epp ezen körülmény indokolja meg, hogy

SZABÓ TAMÁS, postafügyvéri gondoskornak munkáinak szorgalmas munkálkodását, példás kitartását, derék, becsülettel viselkedését dicsőrevel és diszcrettel méltányolom.

T. Szabó
 Köszönetnyilvánítás magán helyi munkáinak

Budapest, 1899. febr. 15.

Pannónia

Gazdasági munkások és esztéták öltözete.

e vármegye gazdasági életével foglalkozó czikk országban lapban helyet kérjen, mert nem kevesebb függ tőle, mint hogy a magyar országok faj marha az újabb években szerinti átalakulni s esetleg az országos anyag feljavítására szolgáljon.

Távol áll tőlem az udvarhelyvármegyei politikai viszonyokat tárgyalni, de a dolog megértésért kénytelen vagyok a gazdasági egyület történéseiből egyet-mást megemlíteni. Gondolom 15 évvel e múlt áll háta meggett, mely idő alatt soba sem állott a miniaegyület-lek közt, bár jó ideig kevés eszközzel s elég buzgalommal fejleszté a salbonos előrás szerint a gazdasági egyület normálját olyan kevés eredménynyol, hogy nem lehet visszaesnek nevezni, midőn pár év előtt, midőn már a gazdasági bizottságok is megalakultak, avval egyetértőleg összes erejét a marhaienyésztésre fordította s ezt az üszvösár-közvetítés, bika-várás-rende és szőlőgyula-fentartás körében érvényesítete.

Mindamellett fél kell említenem, hogy az országban talán az első gazdasági bizottság felállítását rendelt 1890-ben melyre csak két duplátor, midőn 1897-ben már országos sablon szerint a másodikot rendezte.

Ezidőben vittek be a politikát az egyesületbe, úgy, hogy már az 1898-iki bika-vásár a gazdák nélküli álló gazdasági bizottság rendelték és pár hóna meg a miniszterium a gazdasági egyület működését felbontotta és miniszteri biztosi közhűd ügyei tisztázására.

Nem vagyok hivata ezidőről birálatot mondani, mert mint küzdőfél résztvettem s így csak legnagyobb tárgyilagossággal azt jegyzem meg, hogy a min. biztos semmi mást nem talált, mint az ügyvitelhez tükért nélkülözök egyelőre bír hol. Be nem hajtott tagjái, le nem írt dubioz követelés, meg nem választott miniszteri megkeresés vagy leirat stb., ugyanarra, hogy a miniszter ő nagyműtsósága s vizsgálóból kifolyólag senki elnem fogeljni viz-gálatot el nem rendel s a közgyűlés a tisztviselőnek, kik lemondottak, a főment-vényt megadt.

Mult év december 10-ikén adottott vizs-ta a gazdasági egyület autonómiaja és a min. biztos jelenlétében vizsgálta meg az előköt, alenőköt, tükért egyhangulag, mert senki sem akarta felidézni a mult harczait s így személyi garancia nélküli csak azon élv kikötés mellett folyt le a gyűlés, hogy a bika-vásár rendezése a gazdasági együletet hatáskörébe vissza-adassék.

Ma január 15-ike és még a közgyűlés összehivna nem lett, választmány megalakítva nincs.

A bika-vásár márczius elején lesz, a téli felolvasások országzarte megkezdődök s itt áll egy reformált gazdasági egyület összeállítás közel.

Er így nem jól van!

Sokkal inkább ismerem a viszonyokat és sokkal inkább szivemen viselem e tiszta magyar vármegye sorsát, hogy így viszonyokkal szemben az önnésség passzivitásába menekjen. Nem! Én érzem, hogy itt sok teendő van, lehet is tenni, inkább a józan közvélemény hívom segítségül, semhogy telenségeköt az enyimmel tetézzen.

Nem salbonos telenségeköt és bürokrati-kus működést kell itt éltelbepetni, de helyre állítani az együletet, reorganizálni a gazdasági bizottságot, olyan gazdasági előadót kinevezni, kinek tehetsége, tudása és szorgalma, mi fő: érkeze van és szível-lelékek megadást teszi a vármegye gazdasági életének felvirágozására.

Egyeszer-mások öszzefive szürodök a gondolatok, jönek és vitatnak meg a kérdéseket, fejlődik ki az észrterásztés érkeze, mely felül kell a gazdaságban álljon a politikai pártyán és a társadalmi tagoltságban.

Ugryn Zoltán.

Gazdasági munkások és cselédek oklevele.

A külföld egyes államában már régóta felismerték és megtálták a munkás- és cselédjizadás jelentőségét. S kétségtelen, hogy az érdemnek, a hűségnek, a szorgalomnak megjutalmazása előnyösen hat a legegyszerűbb ember erkölcsi ösztöneire is, mert szép czélok elérésére serkenti s kullasztá teremt meg a megnem versengésnek. De a mi legfontosabb, egy kapcsolatot létesít a munkáséber és a társadalom között, mely a jóideg fogra és az egyszerű munkás állandóan érzi a társadalomhoz való tartozandóságát, érzi a reá függesztett ellenörököt tekintetet, a mely munkásságát figyelemmel kíséri s eredményét elismerésével koszorúzza meg.

Ennek a kapcsolatnak jelentőségét kívánt a jelen viszonyok között fokozza az a szomorú tapasztalat, hogy a munkáséber, elhagyatott-ságában oly kevés ellentálló képességet tud kifejezni az állam s társadalom kötelezőik kö-zösítésen törekvő csemekék szemben: jól áll-erző és időszerű intézkedések voltak föld-művelésügyi miniszter részéről, mikor elhátrá-ros, hogy a gazdasági munkások és cselédek hűségét és szorgalmát jutalommal fogja részé-síteni.

Evégből okleveleket készítették a kün-tetendők számára s felhivta a hatóságokat, hogy a munkások és cselédek oklevele, hosszabb időt egy helyen töltött gazdasági munkások és cselédek növénygyéket. A jutal-mazandók pénzbeli díjakat is kaptak s azon-kivül mindnyáki egy díszes dícsérő oklevelet is nyert, amelyre a rajzát kives nyiteva ha-mutajtok. Több mint kétszázan részesültek ezutal a szép kitüntetések, amely ímnedgye-ros, a hatóság s nagyszámú közönség jelen-létében ment véghez. S a jutalmazás ezutal évről-évre ismétlődni fog.

Elismerésre méltó nemesség intotta hatja át a miniszternek ezt a kezdeményezését. A munka dícsérőre szól ki belőle. Meg fogja érteni a szegény ember munkáját, meg fogja az-abban, ha valaki életének hivatását bármely tén is, becsebitébe betölti. S felmeloelőg hat majd reá az a tudat, hogy faradásos munká-ban kimerülő földi életének emléke nem marad nyomon nélküli, megörzi az írás az ő szerény emlékeit és is hirdetői fogja, hogy míg éll, munkás kirajval híven bocsíttatott szolgálta fel-adatát. M-eg-egz hatja át lelmetem, amint ma-gam előtt látom a kércs kezű munkáséber, aki eddig ott, a felédés terén hullajtotta véré-tekét s most így szólnak hozzá: láunk és is-merünk téged, érdemes munkás vagy, jó harca-nyi! Aztán felgyűsztesz az ő hiv életének ezt a bizonyítékát a ha az élet keserűség, a nyu-morúság gondja meg akarná részvételmű józan gondolkodásodját, feleltetünk arra a kércs s kiötvása belőle próbára tett szivének vizgását, búszkeségét: de igaz ember vagyok!

Hatalmas erkölcsi védelem az, amelyet a miniszter a munkásnépeknek adott. Kövesse példáját mindaz, akinek a földi híve hatalma adottot kezébe. A czél nem kisebb, mint hogy a pór munkásból nembes ember legyen.

B. B.

LEVÉLSZEKRENY

Kérdés.

43. kérdés. Czukorrépa álló chilissalótromot ajánlatosabb-e a szuperfoszfátal öszzekeréven elhívenni, vagy pedig előbbi mint fejtrágyát adni és a másikat a földbe keleszni?

44. kérdés. Börtöm, a melyben 1882. óta gátlakodom, a jövő éberben lesz.

Ánküli, hogy szerződésleg köteles lettem volna, bültettem a faszegény határti kivált annak kopár hegyoldalt és az utakat körülbelül 5000 drb ákcazfával, melyeknek egy

része most már 17 éves s ezen faszegény vidéken szép érteket reprodukáltak. A börtöm-átadások körbérődelük azon fákért megváltást és ha nem, vagy ha bérbeadó azt megtagadj, van e jogom a fakat kivágnani?

Midán ezen befalásit tetemes költséggel járt; először a fásalka létesítése és fenntartása — a fák kitévesése és több nyarón át meg-ötölés résén és tekintve hogy még semmi hazsot-ító lé nem vettem, véleményem szerint jo-gom van méltányos megváltást követelni.

Sz. V.

45. kérdés. Törvényeinkből kifolyólag az adófizető — időköz múlt bejelentés esetén — azon kedvezmény illeti meg, hogy az áll-ános jöved. pótlásból s telokközösségi be-kezeletet terhek kamatának 10%-a leíratik. Hét évig rendesen és idején lett bejelentve e terhek kimutatása, azonban ez mult évben elmulasztott és most börtő, ki szerződésleg kötelezve van az öszes adókat fizetni, vonat-kozik a pótlásból ezen kirót, illetőleg le nem írott részre is?

Kérdem: van-e jog börtönek ezen fizetést megtagadni és egyáltalán tartozik-e bérbe-adó birtokos a jövőben is ezt bejelenteni, holott erre szerződésleg magát nem kötelezte és vajjon börtő jogosítva van-e a birtokos megkérdezése, illetőleg felhatalmazása nélkül önként a jogszűrésig bejelenteni.

J. E.

46. kérdés. Gazdaságunkban 1898. ok-1-től egy géppéc-kovacs van alkalmazva, ki munkájában hanyag, több ittas, mint józan, velünk szemben leírhatatlan goromba és ma-kares; ha most rögtön elbocsátanánk, levonhatnánk-e a mult évi egyenlegét illetményből a le nem szállt napokra árandót, vagy elon-kezőleg követhet-e az elbocsátás napjától kezdve még egy negyede szegődmény?

Megjegyzendő, hogy semmiféle szerződés nem kötött.

Felek.

B. J.

Felelet.

Növendékeköt telvsége. (Második és harmadik felelet a 26. kérdésre.) A tetves állat-otok mindenelelőtel marhanyíró olváll le kell nyírni. A nyírás előtt mindenkor tisztítani le nem szállt tisztítani gyökér- és szörkefelet, meg ha azok piszkosan nyíratnak, az olló már a második borjúnál elromlik, életlenne válik.

Ha ezzel kezesen van kérdésvető ur, tess-ök hozatni 10 kr.-ért kénésószirt, azt 2 liter szegőlejalba feloldani és azzal bekenni az állatokat, melyeken még a serke is elpusztul. Jó szegőlejalot tesz a Zacherin is, melyet le kell futvatni oda, ahol a tetű tanýzának, csakohy az többe kerül. A fentebb öszzállított ke-nésócsel bekent borjúkra legalább 3 napig jó lesz vigyázni, hogy ne nyálják egymást, mert azok két napig sem esznek jól, hanem legjob- bít az etetés és itatás után szakszer-űk állati.

W. K.

Az erre vonatkozó kérdésre adott felelet-ten nincs megevitve a marhák megnyírása, amely növendékmárhanál minden tel elején igen jó szegőlejalot tesz, mert a rövidsírúztó állatot igen könnyű tisztán tartani.

Ha a már a baj elhatalmasodott, a borjúk megnyírásának, petróliummal bekentésének és szorgalmasan kefélenők. Hogy mindebből meleg itatási a főfelettel, az önként értődők, amely különben növendékmárha prosperálá-sának főkeleke.

B.

A czukorrépa műtrágyázása. (Felelet a 43. és 44. kérdésre.) A czukorrépa műtrágyázására a chilissalótrom és szuperfoszfátot külön-külön alkalmazni ajánlom, még pedig a chilissalótromot fejtrágyául 2, esetleg 3 részlehen kiszórva.

Az általam kezelt gazdaságban, hol 350 m. holdon termeltünk czukorrépat, éveken ke-reztül foglalkoztunk annak műtrágyázásával (sőt foglalkozunk ma is) eleinte kísérletekkel,

utóbb pedig rendszeresen alkalmazva a szuperfoszfát. A chilisátról a kísérlet nem mentik túl, amennyiben az eredmény elenyésző csekélyesége nem áll arányban a műtrágya árval; és azonban nem zárja ki azt, hogy kérdéstevő esetleg sovány, gyenge, kihatású talajon ne alkalmazva a chilisátrókat emeljen fölrajtjára.

Hogy miként lesz legjelöltebb a műtrágyák kiszórása, leírom azon eljárást, melyet én célravezető és helyesnek tapasztaltam.

A 16%-os szuperfoszfát az özi mély szántásra lehetőleg késő őszzel, de még a fagy beállta előtt szórattók ki a czukorra alá kérelmő talajk állapotát gazdasági állapotokhoz mérten 60—150 kg.-ig m. holdanként, szélesedése, csapadéka hajló időben, ama célszerűtlen, hogy az őzi és téli nedvesség behatása alatt a vízben oldható foszforvas a talaj legfelsőbb rétege által abszorbeálható legyen. Tavasszal a vetés előtt adott foszforos állat az a legelőbb réteg a kőmennyiség alatt levő öszekeretetett; ugyancsak lett kiszórva 20 kg. chilisátró is per m. hold s e munkálkod közben kezdetét vette a vetés is.

A chilisátró másodkikészlete 10—14 nappal később, vagyis éppen kikelt repára szorított ki, újra 20 kg. mennyiségben s a kiszórás után közvetlen adott első planckapafás volt hivatott azt a talajjal elkerülni. A harmadik részletül hagyott 20 kg. chilisátró az egyezés befejeztével lett elsősorva, amit aztán a második planckapafás kevert be a talajba.

Mint fentebb is említett, a chilisátró legelőbből gyermektöbbletet nem eredményezett, dacára annak, hogy a kizsárolás bántalmatlan erőteljesnek látszott a műtrágyázatlannal hagyott parcellához viszonyítva.

A szuperfoszfát által nyert természetesen elvben, a műtrágyázás planckapafák számban 4, 18 sőt 20-g-n felüli többletet is mutatott.

Visszatérve már most a felvetett kérdésekre s tekintetbe véve, hogy kérdéstevő kisést elkészítettem, hogy a fenti módszer szerint szorász ki szuperfoszfátját, a tavaszi olvadások alkalmával kell meglesnie egy szélesedés napot, amikor aztán öszervek kell, hogy teljesen az alkalmazott adókat (Planckapafát, ha hód nem felt. szántófeljött, most is kereshetne olyan napot). A holdanként adandó mennyiségét a talaj erőteljes vagy szegényebb volta határozza meg 80—200 kg.-ig.

A chilisátrókat első részlete — ha ugyan annak alkalmazása egyáltalánan ócskított — tavasszal, közvetlen az vetés előtt, a második a kikelés után, a harmadik pedig az egyezés után szórando ki, amikor is első ízben a fogás, második és harmadszor pedig a planckapafák állat keverjük el a talajjal. Egy-egy részlet 20—25 kg. lehet, tehát 60—75 kg. m. holdanként.
Törvénnyel.

Hasonlóképpen igénye az általa illetett fasorokhoz. *(Féltet. Kérdés.)* Fasorok, a melyeket a haszonbérlet ültet, ellenük képezik a haszonbérlet tulajdonosok közep és a haszonbérlet azokat egyszerűen ki nem vágathatja. Joga van azonban hozzá, hogy az új ültetvényeket a haszonbérlet ültet, tartama alatt a rendes üzemek megfelelőleg, tehát ókszerű formá szerint kibaszassa, ha gassa, vagy botolassa. Amennyiben pedig a tulajdonosnak teljes új ültetvények ad át a haszonbérlet, végül joggal követelheti azon költségeknek, mint hasznos beruházásoknak megterítését, a melyeket az ültetvények létesítésére fordított.

Bekelezett terhek bejelentése a pótdék visszatérítése szempontjából helyteli viszonyban. *(Féltet.)* Ha a bekelezett terhek kamatát 7 éven át bérbeadó tulajdonos jelentette be, akkor hallgatóság megegyezés alapján ezen bekelezett kötelezettségét is képezi melyet ha elmulaszt, a bírónak a felmerülő kártérítés.

A földadó után előirt által jöved. pótdék a bérbeadó tulajdonos ellen van előírva, s a bérlet az őz előírás megfizetéséig megfizetésre bérbeadó tulajdonosa folytán állott elő, nem tartozik megfizetni helyette; a vezérel jogában áll megfizetni s a haszonbérlet levonni.

Ha a kamatbérletet a pénzügyigazgatóság megfizetni nem tartozék. Az új jogok a földadó után tehát az, ha a tulajdonos az ő hibáiból származott különbözetet megteríti és a jövőben bejelentési kötelezettségének pontosan eleget tesz.

Gazdasági alkalmazott azonnali elbocsátása. *(Féltet. a 46. kérdés.)* Ha rögtön elbocsátásra kell törvényes ok fozog fenn, (a melynek az izsákoság magában nem tekinthető) az illető alkalmazottnak igényei csak a tényleges szolgálat utolsó napjára járnak. A mi tehát addig neki jár, azt ki kell neki adni s ha valamit előre kivett, azt vissza lehet tőle követelni. Az utóbbi azonban aligha fogja valaki megtenni.

I. Mezőgazdasági országos kiállítás Szegeden.

A kiállítás igazgatóságának ülése.
(1899. január 28.)

Jelen voltak: *Bujanovics Sándor* elnöke, *Forster Géza*, báró *Malmocs Jermos*, *Rubinek Gyula* a kiállítási iroda főnöke és *Horváth Jenő* iradavezető.

A igazgatóság mindenképp tudomásul vette, hogy országos és vadászati csoport rendezésére a szegedi m. kir. előfeldügyelő vállalkozik.

A házipari csoportra néve kiállítási iroda főnöke bejelent, hogy a szegedi kereskedelmi és iprikamara fejlesztőit a kiállítás körzetébe tartozó testvérmunkát, hogy vele karöltve rendelkezze a házipari kiállítást. Helyesbítő tudomásul vétetik.

A kormsaberletli szóródásra vonatkozólag a kiállítási iroda főnöke előterjeszt, hogy az új szegedi „Népligetben” levő két vendéglő-helyiséget, *Fessli Miksa* bírja, aki a kiállítás idejére a vendéglőket az italmérési jogokkal együtt hajlandó a kiállítási rendező-bizottság ruházni. Az igazgatóság elhatározza, hogy *Wessel Miksival* a „Népliget” kormsaberletének kárpótlási díj ellenében való átadására néve szerződés kötendő, továbbá, hogy a vendéglői jog és egy felállandó halász-csárda bérbeadására néve pályázat hirdetések febr. 30-iki határidővel. A pályázatok Szeged város h. polgármesteréhez *László Gyulához* nyújtanandó.

Előadva javaslatait az igazgatóság Péter Mór szegedi szállítóival a kiállítási tárgyaknak a vasúti állomástól a kiállítási területre való szállítása néve szerződést kötni határoz s megbizva a kiállítási iroda főnökét a szerződés megkötésével.

A kiállítási területnek villanyvilágítás és a szükséges villanyos idoszolgáltatásra néve kiállítási iroda főnöke előterjeszt, hogy ez ügyben *Sporzon Pál*, gazdasági tanácsadó tanár s a 4-ik főszerpörbiztos számításokat 105 év időampának felállítás és a kiállítási idő tartama alatt este 11 óráig való égésére néve.

A szegedi gázszolgáltatást hajlandóan nyilatkozta a villanyvezeték a kiállítási területre bevezetési és az időmpákat felállítani, anélkül, hogy a bevezetés költségeit felszámítani s csak az igénybe vett villany költségeit kéri megteríteni. A villanyos erőszolgáltatásra néve *Sporzon Pál* főszerpörbiztos bejelentése szerint a szükségesség dinamogépbe a Ganz-gyári részvénnyel rendelkezőre bocsátja, az árak 10%-ért s a gépek oda- és visszaszállításai költségei megterítés mellett.

Az igazgatóság tudomásul vette a bejelentési ívek kinyomtatását, amelyek a legközelebbi

napokban fognak a kiállítás iránt érdeklődőknek szétküldeni.

A mezőgazdasági kiállításban kapcsolatosan rendezendő sorsajét ügyében, a kereskedelmi és iparban továbbá a „*Hornes*” pénzügybanc részvénnyel, a sorsajét ügyének lebonyolítását magukra vállalni hajlandóknak mutatkoz. *Az igazgatóság megbizva Forster Géza* alelnököt és *Rubinek Gyulát*, a kiállítási iroda főnökét, hogy szervezést készítsenek a sorsajét ügyének lebonyolítására néve tárgyalásokat folytassanak.

A kiállítási iroda véresére néve is véglegesen határozott az igazgatóság. Kiállítási iroda főnöké bemutatja a *Nagel Adolf* ponyvaközsézőző név által bemutatott ponyva- és köztöltendő és előterjeszt a czef felvétel, az igazgatóság megbizva a kiállítási iroda főnökét, hogy a szerződést a ponyvaközsézőzőre néve, nevezett czefgel kösse meg.

Az igazgatóság megbizva a kiállítási iroda főnökét, hogy a mezőgazdasági kiállítási irovról fizet megírásról és kinyomtatásról, továbbá ama széles körben való terjesztéséről gondoskodjék.

Több adminisztratív ügy elintézése után, az ülést véget ért.

A szegedi országos gazdakongresszus rendező-bizottságának ülése.

(1899. január 28.)

Jelen voltak *gr. Desseffy Aurél* elnökelete által *Balás Árpád*, *Bernát István*, *Bokor Pál*, *Forster Géza*, *György Endre* és *Zselenczi Róbert* biz. tagok. *Jozsefszky Pál* az O. M. G. E. titkára és *Rubinek Gyula* szövetségi titkár, jelen előad.

Előad mindenképp röviden vázolja az előzményeket. A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének mult évi november hó 28-án tartott naggyűlése elhatározta, hogy a szegedi mezőgazdasági országos kiállítás kapcsolatban Szegeden egy országos gazdakongresszus rendezésére meg kell öklésztésére jelen bizottságot küldeni ki.

A mai ülésen való megjelenésben elfoglaltságuk miatt akadályozva vannak *Kenéz Zoltán*, *gr. Csillag Gyula*, *Emödy József*, *Bartal Béla* pedig betegesége való tekintettel a bizottsági tagságról is lemondott. Ami a további teendőket illeti, első előad való a kongresszus előzmények megválasztása; azelőt ugys mint a mezőgazdasági kiállítás iródnájának főnöke más oldalról is annyira igénybe lesz véve elő a kongresszus rendezésének idején, hogy az öp-adott teendőket el nem vállalhatja, sikerült azonban a kongresszus rendezését munkálatainak végzésére *Bernát István* biz. tagot megnevezni.

A bizottság a kongresszus rendezési munkálatainak végzésére felkéri *Bernát István* biz. tagot.

A bizottság ezután elhatározta, hogy az országos gazdakongresszus szeptember 4., 5. és 6-ik napján tartassék meg öklépken, hogy 4-én d. e. 11 órákig a megnyitási ülést tartják, ugyanezen nap délután megkezdésnek az egyes szakosztályok a tanácsoszt. 5-én folytatják és 6-ikán tartanék a kongresszus plenáris ülése.

Hosszabb vitára adott okot a bizottságban a kongresszuson tárgyalandó kérdések megállapítása; beható vité után, melyben a bizottság megállapította, hogy a kongresszus tárgysorozatába felveendőnek véleményezi a szövetségi kérdést, a jegyzőbizottság kérdését s a földterhentesítést s megbizva az előadót, hogy az egyes kérdések előadására előadókot megnevezni szíveskedjék s még a tel. folyamán tartandó újabb ülésem a kongresszus tervezetére néve előterjesztet legyen.

A kongresszus bevezető részében előadó ismerteti fogja az előbbi országos gazdakongresszusokon tárgyal. kérdéseket és azok elintézését.

MEGHIVÁS

Pesti magyar kereskedelmi bank

57-İK RENDES KÖZGYŰLÉSÉRE,

mely

1899. évi február hó 11-én délután 6 órakor

a bank helyiségében fog megtartatni.

Tárgyak:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapítása, a nyeremény felosztása iránti határozat és a felmentés megszavazása.

3. Igazgatósági választások. (Az alapszabályok 36. §-a értelmében a kilépő igazgatósági tagok újból választhatók.)

4. A felügyelő-bizottság választása.

Az alapszabályok 19., 20. és 21-ik §-át értelmében minden részvényes, kinek részvényei három hónapig a közgyűlés előtt a bank könyveiben nemvire be vannak jegyezve, jogosítva van a közgyűlésen részt venni, vagy magát meghatalmazott által helyettesíttetni, kinek azonban szintén részvényesnek kell lennie.

A szavazati jog érvényesítése czéljából a részvények, szavazóképpel együtt, az alapszabályok 13. §-a értelmében **Folyó évi február 9-án**, a bank értékpapírnyilvántartásánál teendőek, hol is az 1876. évi XXX. II. törvénycikk 198. §-a és az alapszabályaink 45-ik §-a értelmében a megválasztás évi mérleg a felügyelő-bizottság jelentésével együtt nyolcz nappal a közgyűlés előtt átvethető.

Budapest, 1899. január hó 25-én.

7273

Az igazgatóság.

Pozsony vármegyei gazdasági egylettől.

1/99. szám.

Pályázati hirdetmény.

A Pozsony vármegyei gazdasági egylettől évenként új választás alá eső

titkári állásra

pályázni akarók felhivatnak, hogy

Folyó évi február 28-ig

közlően felszerelt kérvényeiket az egyesület elnöke méltóságos gróf PALFFY ISTVÁN urhoz Pozsonyban czimezve adják be, a kérvényhez csatolva:

1. A magyar honosságú igazoló bizonyítvány.
2. Valamely magyar gazdasági akadémia, vagy felső tanintézetről nyert képesítési oklevél.
A magyar nyelvben és a fogalmazásban való teljes jártasság okvetlenül megkívánatik, a német és tót nyelvek bírása előnyt ad.

A titkár végzi a jegyzői teendőket a köz- és választmányi, valamint összes szakosztályi gyűléseken, különösen az egylet közlönyét, a könyv- és irattári kezelit, a gyűlési határozatokat végrehajtja, a küldetéseken eljár, az összes irásbeli munkákat, másolatokat, kiadványokat, teljesíti az egyesület törvényeseinek és munkaprogramjának megvalósítása érdekében eljár.

A titkár fizetése 1000 írt évenként.

A megválasztandó titkár egy évi próba után lesz csak véglegesítve, ha a hivatalához köötött feladatok teljesítésére teljesen alkalmasnak bizonyul.

Kelt Pozsonyban, 1899. január 28.

Bartal Aurél,
egyesületi alelnök.

120. szám. 1899.

Földhaszonbérleti hirdetés.

A m. kir. közalapítványi uradalom folyó évi október hó 1-től következő földbirtokokat adja haszonbérbe, és pedig: a Temesegye Gilád község határában fekvő 743 kat. holdas birtokát valamint az ugyanazon határában fekvő 590^{3/4} holdas birtokát 25 évi időtartamra; az Ujlak község határában fekvő 383^{1/2} holdas birtokát 12 évre; a Nagy-Kövesér község határában fekvő 255^{1/2} holdas birtokát; a Bakovár község határában fekvő 447^{1/2} holdas birtokát; a Nieczkyfalva község határában fekvő 377^{3/4} holdas birtokát; a Román-Szatmora község határában fekvő 494^{1/2} holdas birtokát; a Zsebeli község határában fekvő 88^{1/2} holdas földbirtokát és a Ligeti község határában fekvő 134^{1/2} holdas birtokát 6 évi időtartamra.

A bérbeadás iránt a zárlatnálul versenytárgyalással egybekötött nyilvános szóbeli árverés **1899. évi márczius hó 23-án, délelőtt 10 órakor** fog a Buziás fürdőhelyen székelő m. kir. közal. gazd. ker. fötíztség hivatalos helyiségében megtartatni.

Ezen határnapra bérleti szándékozók azzal hivatnak meg, hogy 50 kros bélyeggel ellátott és kellő bánatpénzzel felszerelt írásos zárt ajánlataikat, melyben a holdankénti megajánlott évi haszonbérlet összeg számokkal és betűkkel kiirandó és kijelentendő, hogy ajánlatuk a bérleti feltételeket ismeri és azoknak magát aláveti, bértárgyanként külön börtöközva a fenti határidő előtt nyújtás be alólított fötíztséghez, a börtékra megjelgyezvén, hogy az ajánlat, mely bértárgyra szól.

Bánatpénzül a bérleti szándékolt börtökost minden holdja után Egy (1) írt csatolva a zárt ajánlatokhoz vagy teendő le a szóbeli ajánlat megtevéle előtt készpénzben vagy az állam által óvadékképesnek elismert értékpapírokkal.

Kikütiási ár:

a giládi 743 holdnál	7 írt	—	kr.
a giládi 590 ^{3/4} holdnál	10 írt	—	kr.
az ujlaki 383 ^{1/2} holdnál	6 írt	—	kr.
a nagy-köveséri 255 ^{1/2} holdnál	9 írt	—	kr.

a bakovári 447 ^{1/2} holdnál	11 írt	—	kr.
a nieczkyfalvi 377 ^{3/4} holdnál	11 írt	—	kr.
a román-szatmori 494 ^{1/2} holdasnál	10 írt	—	kr.
a zsebeli 88 ^{1/2} holdnál	12 írt	—	kr.
a ligeti 134 ^{1/2} holdnál	10 írt	—	kr.

év és holdankénti haszonbér.

Oly ógyének, kik gyámhatalom vagy gondnokság alatt állanak, ugyszintén, a kik az uradalommal szemben hátrálókost tartoztatban vannak, vagy bár mi ezimen perben állanak, az árverésből ki vannak zárva.

Elkésve érkezett vagy utóajánlatok valamint köllően fel nem szerelték figyelembe vététini nem fognak.

Az ajánlattevők közli szabad választási jog az uradalomnak tartatik fen.

A részletes haszonbérleti feltételek alólított fötíztségnél, valamint a giládi, zsebeli és ligeti börtökokra vonatkozólag a eskövári, — az ujlaki és román-szatmori börtökokra vonatkozólag a tórk-százosi, és a nagy-köveséri, bakovári a nieczkyfalvi börtökokra vonatkozólag a nagy-köveséri közalap. ispánsgoknál is a szóközis hivatalos órak által betokintethők vagy esetleg érdeklődők költségen lemosolhatók.

Buziásón, 1899. évi január hó 24-én.

M. kir. közalap. gazd. ker. fötíztség.

Mauthner Ödön

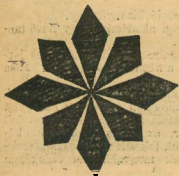
csász. és kir. udvari szállító magkereskedése
Budapest, Andrassy-ut 23.

• ajánl! •

Impregnált burgundi takarmányrépamagot.

Az impregnált répamag rohamos térhódítása a fegélyesebb bizonyítékát szolgáltatja annak, hogy mily nagyok az impregnált mag-előnyei a nem impregnált fölött.

Az impregnált mag gyorsabban és jelentékenyen erőteljesebb csirakkal kel ki, mint a közönséges mag; az első időszakban gyorsabban és bujábban növekszik, a répavetés kifogástalan s tökéletes állományának és az elgondolható legnagyobb hozamoknak ezáltal a legjobb biztosítékát nyújtja; **már az első 4 hét alatt mintegy 8 napi előrehaladottságot mutat** oly növényekkel szemben, melyek közönséges répamagból, illetve közönséges jó kereskedelmi áruból keltek. Összehasonlítói termelési kísérletek alkalmával az impregnált répamag jóval kevésbé, de a legtöbb esetben éppen semmit sem szenvedett a rovaroktól, különösen a drótféregtől, azután a gyökérszűztől sem, azonfelül még figyelembe kell vennünk, hogy a répamagon tapadó összes mikroorganizmákat, csirgombákat stb. a számos répabetegségeknek ezen áthurczolói teljesen és biztosan megölelnek az **impregnálási eljárás** által, mely utóbbi abból áll, hogy a répamag egy bizonyos időtartama kénssavval és klórgázzal érintkezik.

Csillag-védjegy.

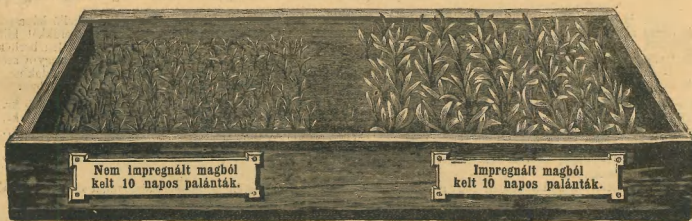
Ez teszi érthetővé azt a nagyon is gyakran előforduló jelenséget, melyet a gazda ez ideig nem birt magának megmagyarázni: Előfordult ugyanis, hogy nem impregnált répamag, mely a magvizsgáló állomás, vagy a gazdának mesterséges csirázatóján igen szépen csirázott, a szabadba elvetve sokkal gyöngében kelt ki. Az egyszerű oka ennek abban rejlik, hogy a répamag külburokján elősködő mikroorganizmákat, baktériumokat stb. a mesterséges csirázatónak magas hőfoka megölte, a szabadba vetett nem impregnált magon azonban háborítatlanul folytathatták romboló munkájukat és a különben csiraképes mag a gazda nagy ámulatára nem kelt ki. — **Az impregnált répamagnál ilyen esély természetesen teljesen ki van zárva, mivelhogy — mint már említettük is, — az impregnálási eljárás teljesen elpusztítja a baktériumokat.**

- Mauthner-féle javított impregnált sárga eckendorfi** 100 kilo 54 ft.
Mauthner-féle javított impregnált vörös eckendorfi 100 kilo 54 ft.
Mauthner-féle javított impregnált és kitüntetett kerek lapos sárga oberndorfi 100 kilo 46 ft.
Mauthner-féle javított impregnált és kitüntetett kerek lapos vörös oberndorfi 100 kilo 48 ft.
Mauthner-féle javított impregnált és kitüntetett vörös Mammuth (óriás) 100 kilo 48 ft.
Mauthner-féle valódi impregnált sárga olajbogyó-alaku óriás 100 kilo 48 ft.

Bikafej-védjegy.

Impregnált magot tartalmazó zsákok egyik oldalán a CSILLAG-VÉDJEGY, a másik oldalán a BIKAFEJ-VÉDJEGY van feltüntetve.

Nem impregnált eredeti ólomzárolt quedinburgi takarmányrépamag.

- Sárga eckendorfi** . . . . . 100 kilo 50 ft. **Champion Yellow Globe** . 100 kilo 44 ft.
Sárga kerek oberndorfi . . . . . 100 kilo 42 ft. **Sárga olajbogyó alaku óriás** 100 kilo 42 ft.
Nagy vörös Mammuth . . . . . 100 kilo 44 ft. **Vörös olajbogyó alaku óriás** 100 kilo 44 ft.

GÖZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével

hajlandó vagyon elváltait; épüzy

mélyrigolozást szőlő-telepítésekhez.

Érdeklődők kéretnek, hogy alantí czimemher forduljanak.

WOLFF ERNŐ, BUDAPEST-KELENFÖLD.

418., 577., 578., 727.
1899.

Hirdetmény.

Dobozcen szab. kir. város Tanácsa közhírre teszi, hogy a város tulajdonát képező következő földbirtokoknak:

1. „Belső Ohat és Medgyes“ nevezetű s a vaspálya által is elfoglalt terület beszámításával 3851 holdat 840 □-olet tevő birtoknak;

2. „Telekháza“ (Külső Ohat) nevezetű s a vaspálya által elfoglalt terület beszámításával 4067 holdat és 1359 □-olet tevő birtoknak;

Az 1900. évi október 1-től 1912. év október 1-ig terjedő egymásután következő

12 évre haszonbérbe adása

íránt a szóbeli nyilvános árverés a

f. 1899. év február hó 7-ik napjának d. e. 9 órára

a városház székházának nagytermébe kitűzetett.

Az árverési, illetve bérbeadási feltételek a város számvevői hivatalainál megtekinthetők.

Ez alkalommal azonban zárt ajánlatok el nem fogadtnak a a kikiáltási ár a „Belső Ohat“ és Medgyes nevezetű birtokra 29.600 fnt (huszonkilencezerharmincz forintban), a „Telekháza“ (Külső Ohat) birtokra pedig 38.250 fnt (harmincznyolcezerkét-százötven forintban) állapították meg.

Tartoznak árverelő a kikiáltási ár 40%-át készpénzben bántanfűnzül az árverelő bizottság kezéhez letenni.

Utóajánlatok nem fogadtnak el.

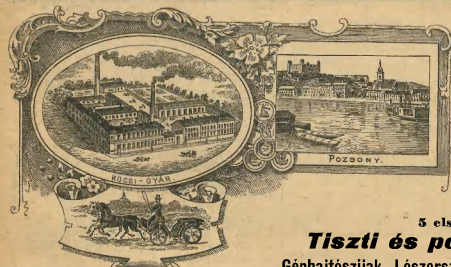
Dobozcen, 1899. január 21-én.

A városi Tanácstól.

7253

HIRDETÉSEK

felvételnek a kiadóhivatalban
BUDAPEST,
Üllői-ut 25-41k szám.

5 elsőrangú éremmel kitüntetve.

Tisztí és polgári lovagló eszközök!

Gépjátszizjak. Lószerszámok, uri fogatok és gazdasági lovak részére.

Mintaraktár a kereskedelmi múzeum állandó kiállításában Budapest, Városliget.

KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE.

„Patria“ irodalmi és nyomdai részvénytársaság nyomása Budapest, (Köztelk).

Superfoszfátok

áltíli és ásványi eredetűek.
a legmegbízhatóbb, a legjobban bevált és a legtoctóbb foszforvasas trágyaszerek, minden talajra alkalmasok.

Tartalmaznak 10–20% vízben oldható foszforvasat.

Vegytartalomért feltüntetni szavatolunk. — Szárítva és finoman őröve.

Tekintettel a rövid tenyészidőre s e műtrágyák gyors hatására nélkülözhetetlen a tavaszi vetéseknel.

Kétannyi mennyiségű citrízitrán oldható foszforvasal sem pótolható hatása.

Ajánlok továbbá:

Csontlisztet, Chilisalétromot, Kénvasas ammoniákat, kállsót, káimot, Különböges műtrágyákat kapás és kalászos növények alá, thomenai szám, szuperfoszfát-gyepszet herések trágyájul és az istállótrágya konzerválására; takarmányeszet stb. bárhoa versenyképes áron szállít:

Kénvas és A. SOHRAM Lundenbaro-Themenau
műtrágyagyár és Lissek Rostok m.

Központi iroda: **Prága, Heinrichgasse 27.**

Eladó

egri szőlőgazdaságban termelt kifogástalan minőségű

500,000 drb amerikai és európai

gyökeros és sima szőlővessző, **35,000 db gyökeros fásajt-vány bor- és esomogofajok.**

— Árjegyzéket kívánatra küld —

GRÖBER JENŐ.

BGER (Mecset-utca). 7219

ELADÓ

szeszgyári burgonya.

2000 q „DEUTSCHER REICHSKANZLER“ nevű, 26% keményítőtartalommal bíró szeszgyári burgonya, vetési eszölokra 3 frton 100 kilónkint ab nagy-szombati vasutállomás eladó.

Gróf Pálffy József uradalmi igazgatósága,
Szomolány. 7162

MARSCHALL A.

kocsi-, hajtó-, lovagló- és istállószergyár,
gőzfürésze és fahajlító telepe

Pozsonyban, III., Grössling-utca 16. sz.

Ajánlja:

landauer broom, félfedeles, nyitott vadászkoocsijait és hintőit, igen könnyű és elegáns kivitelen és a legkülönbözetűbb alakokban.